

Peppi Pitkätossu ja A.S. Neillin vapaa kasvatuksen periaatteet

ROKL0724

Kasvatustieteiden tiedekunta

Turun yliopisto

Rauman opettajakoulutuslaitos

Kandidaatintutkielma

Laatijat:

Tanja Muronen

Piia Tarvainen

16.04.2025

Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: ROKL0724 Kandidaatintutkielma

Tekijät: Tanja Muronen, Piia Tarvainen

Otsikko: Peppi Pitkätossu ja A.S. Neillin vapaa kasvatuksen periaatteet

Ohjaaja: KT Yliopistolehtori Johanna Kortessalo-Ainasoja

Sivumäärä: 35 sivua

Päivämäärä: 16.04.2025

Tiivistelmän tyyli on **Abstract**.

Tämä tutkimus tarkastelee Alexander Sutherland Neillin (1968) vapaa kasvatuksen periaatteita ja niiden ilmentymistä Astrid Lindgrenin luoman ”Peppi Pitkätossu” -hahmon kautta. Tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena on ymmärtää, miten Neillin vapaa kasvatuksen filosofia heijastuu yhdessä ”Peppi Pitkätossun” seikkailussa. Vapaa kasvatusta on pedagoginen suuntaus, joka korostaa lasten autonomiaa ja itseohjautuvuutta, ja Neill on yksi sen merkittävimmistä edustajista.

Tutkimus toteutettiin perehtymällä Neillin kasvatustieteen filosofiaan ja sen keskeisiin periaatteisiin, kuten vapauden, vastuun ja itseilmaisun merkitykseen oppimisessa ja kehityksessä. Lisäksi analysoitiin Astrid Lindgrenin kirjaa, ”Peppi on hippasilla poliisien kanssa”, jossa ”Peppi Pitkätossu” peilaa monia Neillin kasvatuksellisia ihanteita.

Analyysi osoittaa, että ”Peppi Pitkätossu” edustaa lapsen vapautta, itsenäisyyttä ja kykyä tehdä omia päätöksiään ilman aikuisten pakottavaa auktoriteettia. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että Neillin filosofia on vahvasti läsnä Lindgrenin teoksessa ja että ”Peppi Pitkätossun” hahmo voi toimia esimerkkinä vapaa kasvatuksen ihanteista. Hän on itsenäinen, rohkea ja vapaa, mutta samalla empaattinen ja vastuuntuntoinen.

Avainsanat: Vapaa kasvatusta, ”Peppi Pitkätossu”, kasvatustieteen filosofia, kasvatukselliset ihanteet

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Vapaa kasvatustilfilosofia	6
2.1	Neillin vapaa kasvatustilfilosofian kulmakivet	7
2.2	Astrid Lindgren ja Peppi Pitkätossu	11
2.2.1	Sadut ja kuvitteellinen lapsi	11
2.2.2	Kirjailija Astrid Lindgren	12
2.2.3	Suomentaminen ja julkaisuhistoria Suomessa	12
2.2.4	Lapsen autonomia ja toimijuus Astrid Lindgrenin "Peppi Pitkätossussa"	13
2.3	Peppi Pitkätossu -kirjallisuus tutkimuskohteena	14
2.3.1	Pepin kapinallisuus ja normien kyseenalaistaminen	14
2.3.2	Mielikuvitus, realismi, huumori ja absurdus "Peppi Pitkätossu"-tarinoissa	15
3	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymys	17
4	Tutkimuksen toteutus	18
5	Neillin vapaa kasvatustilfilosofian keskeiset periaatteet	22
5.1	Kulmakivet ja niiden esiintymismäärät tarinassa	22
5.2	Auktoriteetin ja sääntöjen kyseenalaistaminen	23
5.3	Vapaus ja itsenäisyys	24
5.4	Sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyys	24
5.5	Vastuu ja seuraukset	25
5.6	Luovuus ja mielikuvitus	26
6	Luotettavuus	28
7	Pohdinta	30
	Lähteet	32

1 Johdanto

Vapaa kasvatustilfilosofia on pedagoginen lähestymistapa, joka korostaa lapsen oman auktoriteetin merkitystä kasvatuksessa. Kasvatustilfilosofiassa korostetaan lapsen omaa valintaa, luovuutta ja vastuuta omista teoistaan. Tämä filosofia painottaa, että lapset ovat omien oppimiskokemustensa parhaita asiantuntijoita ja heidän oppimisensa tulisi perustua heidän omaan kiinnostukseensa ja uteliaisuuteensa. (Hellström, 2000, 253).

Olemme kiinnittäneet huomiota siihen, kuinka lehdet otsikoivat huonosti kasvatetuista lapsista syyttäen heitä vapaa kasvatuksen tulokseksi. Sama ilmiö on havaittavissa yleisönosastoilla ja sosiaalisessa mediassa. ”Lapsihäiriköt piinaavat K-kaupan työntekijöitä Vantaalla” (HS, 20.8.2024.) ”Nuoriso piinaa espoolaista kauppakeskusta (HS, 23.1.2024.) Onko näissä tapauksissa kyse oikeasti vapaa kasvatuksen seurauksesta, vai jostain aivan muusta? Selvitimme kirjallisuusanalyysin avulla mitä vapaa kasvatustil on. Vapaa kasvatustilfilosofiana on arkikielessä väärin ymmärretty käsite, mikä tekee sen lähemmästä tarkastelusta kiinnostavan teeman oppinnäytetyölle.

Tässä tutkielmassa tarkastellaan Alexander Sutherland Neillin (1883–1973) vapaa kasvatustiln periaatteita ja niiden ilmentymistä Astrid Lindgrenin luoman ”Peppi Pitkätossu” -hahmon kautta. ”Peppi Pitkätossu” on tunnettu itsenäisestä ja rohkeasta luonteestaan sekä poikkeavasta suhtautumisestaan aikuisiin ja yhteiskunnan normeihin. Tämän tutkielman tavoitteena on osoittaa, kuinka ”Peppi Pitkätossu” tuo esiin Neillin ajatuksia, kuten auktoriteettien ja perinteisten sääntöjen kyseenalaistamista, sekä kriittistä tarkastelua.

Tutkimuksemme keskittyy erityisesti vapaa kasvatustiln ilmiön tarkasteluun, jota lähestymme kirjallisen kertomuksen avulla. Tutkimusaineistona toimii tarina, joka edustaa suppeaa otantaa Astrid Lindgrenin laajemmasta tuotannosta. Valittu tarina tarjoaa sisällöltään hedelmällisen näyttämön vapaa kasvatustiln filosofioiden havainnollistamiseen ja esittelee, miten kyseinen kasvatustilsideologia välittyy lapsille suunnatussa kirjallisuudessa (Lindgren, 2017; Neill, 1968)

”Peppi Pitkätossun” vuosikymmeniä kestänyt suosio kuvastaa lasten jatkuvaa kaipuuta vapauden ja itsenäisyyden kokemuksiin, jotka ovat keskeisiä myös Neillin kasvatustilfilosofiassa. Neillin perustamassa Summerhill-koulussa, korostettiin juuri näitä arvoja antamalla lapsille mahdollisuus ohjata omaa oppimistaan ja tehdä päätöksiä itsenäisesti (Neill, 1969). Tämä filosofia ja ”Peppi Pitkätossun” esimerkki haastavat perinteisiä käsityksiä kasvatuksesta ja tarjoavat inspiroivan mallin lapsille pohtia omaa suhdettaan sääntöihin ja auktoriteetteihin. ”Peppi Pitkätossun” hahmo on voinut hyvin edustaa Neillin ihanteellista

kuvaa vapaa kasvatuksen tuloksesta: itsenäinen, rohkea, vapaa, rakastava ja tasapainoinen lapsi.

Tavoitteenamme on selvittää, miten Neillin kasvatustilafilosofia heijastuu ”Peppi Pitkätossun” seikkailussa auktoriteetin kyseenalaistamisen, vapauden, luovuuden, yhteisöllisyyden ja vastuun kautta. Koodaamalla ja analysoimalla näitä aineistoja selvitämme, miten ”Peppi Pitkätossun” hahmo ja hänen kokemansa seikkailut tukevat tai haastavat Neillin kasvatustilafilosofiaa sadussa. Tutkimuksen lastenkirjallisuuden aineisto perustuu kertomukseen ”Peppi on hippasilla poliisien kanssa” (Lindgren, 2017).

Valitsimme tutkimuksen lähestymistavaksi fiktiivisen lapsen tarkastelun, mikä mahdollistaa Neillin ajatusten peilaamisen puolueettomaan tarkastelun kohteeseen. Kertomuksen kautta voimme tarkastella, kuinka lasten itsenäisyyttä ja kasvatustilallisia rajoja kuvataan ja miten nämä elementit linkittyvät vapaa kasvatuksen periaatteisiin. Tällainen tarkastelu tarjoaa myös mielenkiintoisen näkökulman lapsen toimijuuteen ja yhteiskunnallisiin normeihin. Neill on kehittänyt vapaa kasvatuksen teoriaa Summerhill koulussa, joka on toiminut tutkimuslaboratoriona (Neill, 1968.) Astrid Lindgrenin ”Peppi Pitkätossu”, vahva ja itsenäinen hahmo, joka elää ilman perinteisiä auktoriteetteja, kuvastaa monia vapaa kasvatuksen periaatteita. Hänen seikkailunsa ja tapansa kohdata elämää välittää vapaa kasvatuksen keskeisiä teemoja, kuten itsenäisyyttä, luovuutta ja auktoriteettien kyseenalaistamista.

Tulevina varhaiskasvatuksen opettajina meitä kiinnostaa erityisesti lapsilähtöinen kasvatustil ja sen käytännön soveltaminen varhaiskasvatustilassa. Tämä tutkimus linkittyy kirjallisuuteen lapsilähtöisen kasvatustilän syntymisestä. Tutkimus tuo uutta näkökulmaa tutkimuskenttään yhdistämällä teoreettiset näkemykset ”Peppi Pitkätossun” tarinan konkreettisiin esimerkkeihin, tarjoten analyysia lastenkirjallisuuden tavasta tulkita vapaa kasvatustilän periaatteita.

2 Vapaa kasvatustilafilosofiana

Vapaa kasvatustilafilosofian synty

Lapsikeskeisen pedagogiikan syntyä voidaan pitää Jean Jacques Rousseau (1712–1778) aikaansaamana. Häntä pidettiin isänä lapsikeskeiselle progressiiviselle kasvatustilafilosofialle, jota edustivat modernin koulun liike ja vapaa koulu -liike. Hän painotti yksilön ja yhteisön vuorovaikutusta keskeisenä osana kasvatusta ja korosti erityisesti lapsuuden ainutkertaisuutta, sekä lapsen yksilöllisyyttä. (Hytönen, 2008, 21.) Rousseau kirjoitti kasvatusta käsittelevät näkemyksensä kaunokirjallisessa muodossa teoksessa ”Emile eli kasvatuksesta” (1762) (Hytönen, 2008, 21). Tässä kirjassa Rousseau kirjoittaa kasvatustilafilosofiaan vapaa kasvatustilafilosofian pohjalta. Teoksessa seurataan kuvitteellisen pojan ”Emilen” kasvun tarinaa Rousseau luoman filosofian kasvattamana. (Hytönen, 2008, 26–28.)

Friedrich Wilhelm August Fröbelillä (1782–1852) on oma osansa lapsilähtöisen pedagogiikan syntyyn. Hän ajatteli lapsen aktiiviseksi olennoksi, jonka omatoimisuutta ja luonnollisuutta tuli tukea. Fröbel pohjasi omat ajatuksensa vuorovaikutukseen lapsen ja kasvattajan välillä. Häntä pidetään lastentarha aatteen isänä, Suomeen tämän suuntaisia lastentarha- aatetta käsitteleviä kirjoituksia saapui 1850-luvulla. (Välimäki, 1999.)

1900-luvun alusta aina 1960-luvulle voidaan pitää modernina aikana. Tuona aikana muodostui uusia tapoja kasvattaa sekä kehittää pedagogisia suuntauksia. Neillin ohella modernin ajan kasvatusteorioiden muutokseen on vaikuttanut joukko muita merkittäviä pedagogiikan pioneereja. Esimerkiksi Maria Montessori (1870–1952) kehitti pedagogisen mallin, joka korosti lapsen yksilöllistä oppimista ja itsenäisyyttä. Montessorin opetusmenetelmä keskittyy ympäristön järjestämiseen siten, että se tukee lapsen luonnollista uteliaisuutta ja oppimista omassa tahdissaan. Hänen lähestymistapansa, samoin kuin Neillin, pyrkii vähentämään ulkoista auktoriteettia ja vahvistamaan lapsen itsetuntoa ja kykyä tehdä omia päätöksiä. (Montessori, 1912.)

John Dewey (1859–1952), painottaa kokemuksellista oppimista ja demokratian roolia kasvatustilafilosofiassa. Deweyn mukaan koulutuksen tavoitteena tulee olla lapsen kasvattaminen aktiiviseksi ja osallistuvaksi yhteiskunnan jäseneksi. Hänen pedagogiikkansa painottaa oppilaan ja opettajan välistä vuorovaikutusta sekä ongelmanratkaisun oppimista käytännön tilanteissa. (Dewey, 1938.) Dewey vaikutti koko 1900-luvun lapsikeskeisen teorianmuodostumiseen enemmän kuin kukaan muu. Deweyn ajatuksia on myös hyödynnetty laajalti koululaitoksen kehittämisessä. (Hytönen, 2008, 29.)

Lisäksi Jean Piaget (1896–1980) toi kasvatustieteeseen tärkeän psykologisen näkökulman tutkimalla lasten kognitiivisen kehityksen vaiheita. Piaget'n tutkimus korostaa, että lasten oppiminen tapahtuu vaiheittain ja opetuksen tulisi perustua lapsen kehitykselliseen tasoon. Hänen ajatuksensa ovat vaikuttaneet vahvasti lapsilähtöisen kasvatuksen teorioihin ja käytäntöihin. (Piaget, 1952.)

Nämä kasvatuksen pioneerit jakoivat yhteisen vision siitä, että lapsi ei ole passiivinen tiedon vastaanottaja, vaan aktiivinen toimija omassa oppimisprosessissaan. Heidän työnsä on luonut perustan nykyaikaiselle kasvatukselle, jossa lapsen yksilölliset tarpeet, vapaus ja itsenäisyys ovat keskiössä. Keskeistä kaikille lapsilähtöisen kasvatuksen kannattajille on yksilöllisyyden kunnioittaminen ja yksilöiden välisen tasa-arvon ihanne; jokainen lapsi hyväksytään sellaisena kuin hän on. Lasta ei pyritä laittamaan mihinkään ennalta määrättyyn muottiin tai standardiin. Lapsen ainutkertaisten tarpeet ja kiinnostuksen kohteet ovat kasvattajalle tärkeitä ja samanarvoisia. (Hytönen, 2008, 19–20.)

2.1 Neillin vapaa kasvatuksen filosofian kulmakivet

Englantilainen opettaja ja koulukasvatuksen kehittäjä Alexander Sutherland Neill (1883–1973) oli yksi merkittävimmistä progressiivisen kasvatuksen edustajista. Hän perusti vuonna 1921 Englannin Sutherlandiin Summerhill koulun, joka tunnetaan maailmalla vapauden ja yksilön autonomiaa korostavan pedagogiikan esikuvana. (Neill, 1974). Neillin vapaa kasvatuksen periaatteet perustuvat ajatukseen, että lapsen luonnollinen kehitys ja persoonallisuus tulisi saada kasvaa ilman ulkopuolista pakkoa tai tarpeettomia rajoitteita (Neill, 1960, 3–5). Neillin käsityksen mukaan lapsille tulee antaa vapaus olla oma itsensä. Tämän toteutumiseksi on hylättävä kaikkalainen kuri, johtaminen, vaikuttaminen, taivuttaminen, moraalinen harjaannuttaminen ja uskonnon opetus. Tämä vaatii täyden luottamuksen lapseen ja siihen, että hän on hyvä eikä paha olento. Neill kiteyttää vapauden määritelmänsä muotoon ”Jokainen yksilö on vapaa tekemään, mitä haluaa, ellei hän loukkaa toisen vapautta”. Summerhill koulu toimi ilman auktoriteettia. (Hytönen, 2008, 48–49.) Neillin mukaan Summerhill koulu pohjautuu vapautteen valita leikki tai opiskelu. Kun lapsi on valmis opiskelemaan, hän hakeutuu tiedon äärelle. Leikkiä pidetään tärkeimpänä tapana lapsen kehittyä ja kypsyä, jotta oppimisesta tulee miellyttävää. (Hytönen, 2008, 50–51.)

Auktoriteettien ja sääntöjen kyseenalaistaminen

Neill kyseenalaisti perinteisen autoritaarisen kasvatuksen, jossa lasten tuli alistua aikuisten määräyksiin ja sääntöihin ilman kyseenalaistamista. Hänen mukaansa tämänkaltaiset

auktoriteettirakenteet tukahduttavat lapsen luontaisen uteliaisuuden ja estävät itsenäisen ajattelun kehityksen. Neillin pedagogiikassa lapset saavat osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon, kuten koulun sääntöjen luomiseen. (Neill, 1960.)

Summerhill koulussa säännöistä sovitaan yhteisissä kokouksissa, joissa jokaisella on yhtäläinen äänioikeus iästä riippumatta. Neill näki nämä kokoukset demokratian oppimisen keskeisenä alustana, jossa lapset voivat käytännössä harjoitella neuvottelutaitoja, kompromissien tekemistä ja oikeudenmukaisuuden periaatteita. Tällä tavalla lapset oppivat kyseenalaistamaan auktoriteetteja perustellusti ja rakentavasti, mikä edistää demokratian ja tasa-arvon ymmärtämistä, sekä osallistaan lapsia kasvamaan aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi. (Neill, 1960.)

Vapaus ja itsenäisyys

Vapaus on Neillin kasvatuksen kulmakivi. Hän uskoi, että lapsella tulisi olla vapaus päättää omasta oppimisestaan ja toiminnastaan. Neillin mukaan pakotettu opetus ja ulkopuolinen kontrolli synnyttävät vastarintaa ja passiivisuutta, kun taas vapaus mahdollistaa luonnollisen motivaation ja innostuksen oppimiseen (Neill, 1966, 15; Lehtonen, 2011). Neillin pedagogiikan ytimessä on ajatus siitä, että lapsen luonnollinen uteliaisuus ja oppimisen ilo tulee säilyttää tarjoamalla heille mahdollisuus itseohjautuvuuteen ja yksilöllisiin valintoihin.

Neill korosti kuitenkin, että vapaus ei tarkoita rajattomuutta tai vastuuttomuutta, vaan se kulkee käsi kädessä vastuun ottamisen kanssa (Neill, 1966, 45). Vapaus tuo mukanaan haasteita, kuten oman toiminnan seurausten ymmärtämisen ja niiden hyväksymisen ja tätä Neill piti olennaisena osana lapsen kasvua kohti vastuullista aikuisuutta. Hänen mukaansa juuri tällainen yhdistelmä vapautta ja vastuuta kehittää lapsen kykyä navigoida itsenäisesti muuttuvassa maailmassa. Neillin mukaan vastuullisuus ei synny ulkoisten rangaistusten pelosta, vaan lapsen omasta ymmärryksestä siitä, miten hänen toimintansa vaikuttaa muihin ja häneen itseensä. (Neill, 1966, 46.) Summerhillin koulun yhteisökokoukset toimivat tämän periaatteen harjoituskenttinä, joissa lapset oppivat ottamaan vastuuta yhteisön säännöistä ja ratkomaan ristiriitoja neuvottelemalla (Croall, 1983, 210).

Luovuus ja mielikuvitus

Neill näki luovuuden ja mielikuvituksen keskeisinä elementteinä lapsen kehityksessä. Hänen mielestään perinteinen koulujärjestelmä tukahduttaa lasten luontaisen mielikuvituksen

asettamalla painopisteen standardisoituun tietoon ja suoritukseen. Vapaa kasvatuksen ideologia pyrkii sen sijaan tarjoamaan tilaa spontaanille leikille, taiteelliselle ilmaisulle ja omaperäiselle ajattelulle. Summerhill koulussa oppimisympäristöä rikastetaan monipuolisilla mahdollisuuksilla kokeilla, tutkia ja ilmaista itseään ilman pelkoa arvostelusta (Neill, 1960, 120, 125).

Leikki oli Neillin mukaan olennainen osa lapsen kasvua ja kehitystä. Hän uskoi, että vapaus leikkiä ilman aikuisten kontrollia tai rajoituksia auttaa lapsia kehittämään mielikuvitustaan, sosiaalisia taitojaan ja emotionaalista tasapainoaan. Leikin kautta lapset oppivat ymmärtämään maailmaa ja kokeilemaan erilaisia rooleja turvallisessa ympäristössä. Summerhill koulussa leikkiä ei nähdä pelkkänä vapaa-ajan toimintana, vaan olennaisena oppimisen muotona. (Neill, 1960, 150, 152.)

Neill korosti, että leikki ei ole vain lapsen tapa kuluttaa aikaa, vaan tärkeä osa hänen emotionaalistansa ja sosiaalista kehitystään. Leikin kautta lapsi oppii myös ratkaisemaan ongelmia, ilmaisemaan tunteitaan ja kehittämään luottamusta itseensä. Summerhillissä leikki on lapsen oikeus, ei etuoikeus ja siihen suhtaudutaan kasvatuksen tasa-arvoisena osa-alueena. (Neill, 1966.)

Oppimisympäristö

Summerhill koulun oppimisympäristöllä on keskeinen rooli Neillin kasvatusteoriassa. Hänen mukaansa oppimisympäristön tulisi olla turvallinen, innostava ja joustava, jotta lapset voivat kehittyä omassa tahdissaan ja omien kiinnostuksen kohteidensa mukaan. Summerhillin oppimisympäristö on suunniteltu siten, että se tukee lasten luonnollista uteliaisuutta ja halua oppia. Luokkahuoneet ovat vapaasti käytettävissä, ja oppimateriaaleja on tarjolla monipuolisesti. (Neill, 1960, 90, 92.)

Neill korosti myös fyysisen tilan merkitystä oppimisessa: luonnonläheisyys, avoimet tilat ja mahdollisuus ulkoiluun ovat olennainen osa oppimista. Hänen mukaansa fyysinen vapaus tukee myös henkistä vapautta ja auttaa lapsia tuntemaan itsensä osaksi laajempaa maailmaa. Oppimisympäristö ei kuitenkaan ole pelkkä fyysinen tila, vaan myös yhteisön ilmapiiri: turvallinen ja luottamuksellinen ilmapiiri kannustaa lapsia ilmaisemaan itseään ja ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. (Neill, 1966.)

Motivaatio

Motivaation merkitys Neillin vapaa kasvatuksen filosofiassa on ratkaiseva, sillä se on oppimisprosessin keskeinen liikkeellepaneva voima. Neillin mukaan lapsen motivaatio on sisäsyntyistä ja kehittyy luonnollisesti, kun lapselle annetaan mahdollisuus seurata omia kiinnostuksen kohteitaan ilman ulkoisia pakotteita. (Neill, 1960, 45.) Tämä vapaus luo ympäristön, jossa lapsi voi oppia omaehtoisesti ja syvällisesti (Neill, 1966).

Motivaation merkitys liittyy Neillin käsitykseen vapaudesta. Hän uskoi, että ulkoiset kontrollikeinot, kuten palkinnot tai rangaistukset, eivät tue kestävästä oppimisesta, vaan saattavat tukahduttaa lapsen luontaisen uteliaisuuden (Neill, 1960, 45). Sen sijaan lapsen on saatava tehdä omia valintojaan ja oppia näiden valintojen seurausten kautta. Neillin mukaan tällainen prosessi kehittää paitsi oppimisen taitoja myös vastuullisuutta ja itseluottamusta (Neill, 1966).

Summerhill koulussa motivaatio ilmeni erityisenä piirteenä oppilaiden vapaudessa valita, mitä he haluavat opiskella. Oppilaat saattoivat jättää oppitunnit väliin tai keskittyä tiettyihin aiheisiin oman kiinnostuksensa mukaan. (Lehtonen, 2011.) Neill havaitsi, että tällaisessa vapaudessa lapset usein kiinnostuivat oppimisesta luonnollisesti ja palasivat opiskelemaan intensiivisesti omasta halustaan. Tämä korostaa sitä, että motivaation tukeminen on oppimisessa tärkeämpää kuin ulkoa asetettujen tavoitteiden seuraaminen (Neill, 1966). Deci ja Ryan (1985) määrittelevät sisäisen motivaation yksilön luontaiseksi haluksi suorittaa toimintaa sen itsensä vuoksi, koska se on itsessään palkitsevaa.

Sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyys

Yhteisön merkitys on keskeinen osa Neillin pedagogiikkaa. Summerhillissa yhteisöä ei nähdä vain oppimisen kehyksenä, vaan aktiivisena osana kasvatusta. Lapset oppivat sosiaalisia taitoja, kuten empatiaa, neuvottelua ja yhteistyötä, osallistumalla yhteisiin kokouksiin ja arkipäivän toimintoihin. (Croall, 1983, 200.) Yhteisöllisyys tarjoaa lapsille turvallisen ympäristön, jossa he voivat kokeilla sosiaalisten suhteiden rakentamista ja ratkoa konflikteja itse. Neill painotti, että lapsen on opittava elämään yhteisössä ilman, että hän luopuu omasta persoonallisuudestaan tai yksilöllisistä tarpeistaan (Neill, 1966).

Vastuu ja seuraukset

Neill korosti, että vapauden mukana tulee vastuu. Vaikka Summerhillissa lapset saavat päättää paljon omista toimistaan, he joutuvat myös kohtaamaan tekojensa seuraukset. Tämä opettaa lapsille, että omilla valinnoilla on merkitystä sekä omalle elämälle, että yhteisölle. Vastuun

ottaminen alkaa pienistä valinnoista, kuten oppitunneille osallistumisesta, ja kasvaa kattamaan laajempia eettisiä ja moraalisia kysymyksiä. Neillin mukaan kasvatus, jossa lapsi saa harjoitella vastuullisuutta turvallisessa ympäristössä, valmistaa hänet elämään tasapainoista ja itsenäistä elämää. (Neill, 1966.)

Neill näki, että vastuun opettelu ulottuu myös yhteisön hyvinvoinnin tukemiseen. Summerhillin kaltaisessa vapauden ja vastuun tasapainoa painottavassa yhteisössä lapset oppivat myös empatian merkityksen, sekä sen, miten omat valinnat vaikuttavat muiden elämään. Yhteisökokouksissa käsiteltävät kysymykset, kuten konfliktien ratkaiseminen ja sääntöjen laatiminen, auttavat lapsia kehittämään taitoja, jotka ovat olennaisia myöhemmässä elämässä. Tällainen kasvatusmalli ei pelkästään valmista lapsia ottamaan vastuuta itsestään, vaan myös auttamaan muita ja toimimaan aktiivisina yhteiskunnan jäseninä. (Croall, 1983, 212.)

2.2 Astrid Lindgren ja Peppi Pitkätossu

2.2.1 Sadut ja kuvitteellinen lapsi

Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään laajasti satuja ja tarinoita tukemaan lasten oppimista sekä asioiden ymmärtämistä. Lapsille lukeminen ja luetun sisällön pohtiminen edistävät sanavaraston karttumista, kuullun ymmärtämistä ja ajattelun taitojen kehittymistä. Kirjojen lukeminen tukee lisäksi lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutusta, ja toimii osana jaettavaa kokemusta.

Satuja on kerrottu ja luettu lapsille kautta aikojen, ja ne ovat olleet keskeinen osa elämään oppimista. Tästä huolimatta satujen tutkimus on Suomessa ja maailmalla edelleen melko vähäistä. Erityisesti vanhat sadut sisältävät usein opetuksellisia elementtejä, joiden kautta lapsi voi samaistumisen avulla oppia esimerkiksi ystävällisyyttä tai auttamisen merkitystä. Sadut heijastavat aina syntyäikansa maailmankuvaa ja arvoja, ja niistä on mahdollista aistia myös yhteiskunnallista ilmapiiriä. (Ylönen, 2002, 14.)

Vapaan kasvatuksen periaatteiden yleistyttyä on myös vanhoja satuja muokattu lapsille turvallisemmiksi, esimerkiksi poistamalla niistä pelottavia kohtauksia tai suorien uhkien kuvauksia. Kansansatuja pidetään usein liian uhkaavina nykyajan lapsille, jotka ovat tottuneet rakkauteen ja suojaan ilman pelon kokemuksia. Erityisesti Grimmin satujen alkuperäistä sisältöä pidetään nykykasvatuksessa ahdistavana ja pelottavana, minkä vuoksi niitä ei varhaiskasvatuksessa enää käytetä alkuperäisessä muodossaan. Näiden rinnalle on noussut

myös uusia, lapsen arkeen sijoittuvia kertomuksia, joita kutsutaan usein arkitarinoiksi pikemminkin kuin saduiksi. (Ylönen & Luumi, 2002, 75.)

2.2.2 Kirjailija Astrid Lindgren

Astrid Ericsson syntyi 1907 Ruotsissa, Vimmerbyn lähellä, ja osoitti kirjoitustaitonsa jo nuorena voittaessaan kirjoituskilpailun 13-vuotiaana. Astridin opiskelut sujuivat hyvin, mutta hän keskeytti koulun 15-vuotiaana ryhtyessään toimittajaharjoittelijaksi Wimmerbyn Tidningiin. Hänen toimittajauransa päättyi 1926, hänen ollessaan raskaana esimiehellensä. Astrid muutti Tukholmaan ja aloitti sihteerin opinnot. Astridin poika oli Tanskassa, sijaisvanhempien hoidossa. Astrid meni naimisiin Sture Lindgrenin kanssa 1931, he noutivat Astridin pojan luokseen. Perhe täydentyi yhteisellä tyttärellä 1934. (Andersen, 2015, 22–45, 59, 120–129.)

Lindgren alkoi kirjoittaa lasten novelleja ja satuja, joissa hän vastusti liiallista moralisointia. Hän uskoi, että lasten kyky ajatella itse ei saanut jäädä varjoon opettavien aineksien vuoksi. Toisen maailmansodan alkaessa 1941 Lindgren työskenteli kirjesensuurissa, ja samanaikaisesti syntyi yksi kirjallisuuden tunnetuimmista lapsihahmoista, ”Peppi Pitkätossu”. ”Peppi Pitkätossu”-tarinat kirjoitettiin ensimmäistä kertaa 1944, ja ensimmäinen kirja ilmestyi 1945. ”Peppi Pitkätossu” julkaistiin myöhemmin alkuperäisessä muodossaan vuonna 2007 nimellä ”Ur-Pippi.” Ruotsissa. (Andersen, 2015, 80, 137, 165–177, 179.)

2.2.3 Suomentaminen ja julkaisuhistoria Suomessa

”Peppi Pitkätossu” julkaistiin ensimmäisen kerran suomeksi vuonna 1946 Tove Janssonin kääntämänä. Jansson säilytti Lindgrenin humoristisen ja kapinallisen tyylin, tehden ”Peppi Pitkätossusta” nopeasti tunnetun myös Suomessa. (Suvilehto, 2014.) Myöhempiä suomennoksia ovat tehneet muun muassa Kristiina Rikman (1986, 2017), jonka versiot korostavat ”Peppi Pitkätossun” itsenäisyyttä ja kapinallisuutta. ”Peppi Pitkätossu” on säilynyt Suomessa suosittuna hahmona, ja teoksesta on julkaistu lukuisia painoksia sekä sovituksia elokuviksi ja televisioon, mikä on vahvistanut sen kulttuurista merkitystä. (Suvilehto, 2014).

Suomennosten ohella myös kuvituksilla on ollut tärkeä rooli. Ingrid Vang Nymanin alkuperäiskuvitukset ovat säilyneet tunnistettavimpina, sillä niiden kirkkaat värit ja yksinkertainen tyyli korostavat ”Peppi Pitkätossun” energisyyttä. Myöhemmissä painoksissa on käytetty myös muita kuvituksia, jotka tuovat esiin uusia tulkintoja hahmosta. Kuvitukset täydentävät tekstin mielikuvituksellista ja humoristista henkeä, tehden ”Peppi Pitkätossusta” ikonisen hahmon lastenkirjallisuuden historiassa. (Lindgren, 1945).

Astrid Lindgrenin ”Peppi Pitkätossu” -kirjasarja on kansainvälinen lastenkirjallisuuden klassikko (Andersen, 2014, 225–226). Kirjoja on analysoitu monista näkökulmista (Aries, 1962; Heywood, 2011; Nikolajeva, 2000, 2005; Russell, 2000). Kirjallisuuden ja kasvatuksen tutkijoille ”Peppi Pitkätossu” tarjoaa mahdollisuuden tarkastella lapsuuden, vapauden ja normien kyseenalaistamisesta. Hahmo edustaa autonomiaa ja lapsilähtöistä maailmankuvaa, mutta tarinat käsittelevät myös laajempia yhteiskunnallisia kysymyksiä.

2.2.4 Lapsen autonomia ja toimijuus Astrid Lindgrenin ”Peppi Pitkätossussa”

”Peppi Pitkätossun” tarinat heijastavat syntyäikansa yhteiskunnallisia ja kulttuurisia olosuhteita. Kirjat ilmestyivät toisen maailmansodan jälkimainingeissa, jolloin auktoriteetin kyseenalaistaminen ja yksilönvapauden korostaminen nousivat keskeisiksi teemoiksi (Suvilehto, 2014). Pohjoismaissa, erityisesti Ruotsissa, lapsen oikeudet ja demokraattinen kasvatusta olivat tärkeitä keskustelunaiheita, mikä näkyi myös Lindgrenin teoksessa.

Sota-ajan jälkeen korostettiin demokratian, vapauden ja yksilön oikeuksien merkitystä. Näitä arvoja näkyi myös kasvatuksessa ja lastenkirjallisuudessa, jossa alettiin painottaa lasten autonomiaa ja toimijuutta. ”Peppi Pitkätossu”-hahmon kapinallinen ja itsenäinen luonne konkretisoi tätä uutta ajattelua, joka rikkoi perinteisiä käsityksiä lapsuuden passiivisuudesta ja alistumisesta aikuisten sääntöihin. (Nikolajeva, 2005.)

Lapsen omien kokemusten ja oikeuksien tärkeys nousi esiin, kun lapsuus alettiin nähdä itsenäisenä ja arvokkaana elämänvaiheena, ei pelkästään aikuisuuteen valmistautumisena (Aries 1962) ”Peppi Pitkätossun” itsenäisyys ja omavaraisuus ovatkin keskeisiä teemoja, joita on käsitelty kirjallisuuskritiikissä. Toisin kuin monet muut lastenkirjallisuuden hahmot, ”Peppi Pitkätossu” elää vapaana aikuisen kontrollista ja pystyy luomaan oman elinympäristönsä sekä sääntönsä. Tämä asettaa hänen tarinansa vastakkain kasvatuksellisen kirjallisuuden kanssa, jossa lapsen rooli on usein alistainen aikuisille (Aries, 1962, 135).

”Peppi Pitkätossu”-hahmoon ovat kasvatusteorioiden lisäksi vaikuttaneet myös 1930-luvun populaarikulttuurin hahmot, kuten Tarzan ja Teräsmies. (Anderssen 2014, 183.) Heywoodin (2011) tutkimuksen mukaan ”Peppi Pitkätossu” edusti sodanjälkeistä vapautumista ja haastoi perinteiset auktoriteettirakenteet, mikä teki hänestä sekä lastenkirjallisuuden että yhteiskunnallisen keskustelun symbolin (Heywood, 2011, 62).

Lindgrenin ”Peppi Pitkätossu”-hahmo vastasi erityisesti lasten tarpeeseen nähdä itsensä aktiivisina ja vahvoina toimijoina maailmassa, joka oli täynnä sääntöjä ja rajoituksia. ”Peppi Pitkätossu” tarjosi lukijoille mallin lapsesta, joka elää omien ehtojensa mukaan, mutta ei silti

ole vastuuttomasti tai välinpitämättömästi irrallaan yhteisöstään. Tämä yhdistelmä itsenäisyyttä ja vastuullisuutta teki hahmosta radikaalin ja samalla kasvatuksellisesti merkityksellisen. (Suvilehto, 2014.)

Lindgrenin luoma hahmo puhutteli sekä lapsia että aikuisia. Aikuisille teos tarjosi mahdollisuuden tarkastella kasvatuksellisia arvojaan kriittisesti: kuinka paljon vapautta lapselle voidaan antaa? Mitä tapahtuu, kun lapsi saa itse päättää elämästään? Näiden kysymysten kautta ”Peppi Pitkätossu” toimii edelleen keskustelun avaajana kasvatuksen perimmäisistä tavoitteista ja arvoista. (Nikolajeva, 2005; Suvilehto, 2014.)

2.3 Peppi Pitkätossu -kirjallisuus tutkimuskohteena

2.3.1 Pepin kapinallisuus ja normien kyseenalaistaminen

”Peppi Pitkätossu” tunnetaan erityisesti kapinallisesta luonteestaan ja haluttomuudestaan mukautua yhteiskunnallisiin normeihin. Hahmo haastaa aikuisjohtoiset auktoriteettirakenteet ja elää vapaasti yhdessä hevosen ja apinan kanssa. Hän kyseenalaistaa aikuisten ohjeet, mikä kuvastaa vapaamielistä ajattelutapaa (Nikolajeva, 2000, 45). Lisäksi ”Peppi Pitkätossu” tuo esiin yksilönvapauden, lapsuuden arvokkuuden sekä lapsen oikeuden omaehtoiseen elämään, mikä rikkoi aikaisempia lastenkirjallisuuden normeja (Suvilehto, 2014).

”Peppi Pitkätossu” on ollut myös sukupuoliroolien haastamisen keskiössä kirjallisuustutkimuksessa. Nikolajeva (2000) ja Wall (1991) ovat korostaneet, kuinka ”Peppi Pitkätossu” kieltäytyy noudattamasta perinteisiä naishahmoille asetettuja rooleja, kuten tottelevaisuutta, alistuvuutta ja hoivaavaa käytöstä. Hän on fyysisesti vahva, itsenäinen ja rohkea -ominaisuuksia, joita ei perinteisesti ole liitetty tytöille suunnattuun kirjallisuuteen. ”Peppi Pitkätossu” esittelee uudenlaisen tavan ajatella tyttöyden käsitettä. Tyttö voi olla radikaali ja itsenäinen, ilman yhteiskunnan hyväksyntää. (Nikolajeva, 2000). ”Peppi Pitkätossu” tarjoaa myös lapsille mallin vastustaa sukupuoleen liittyviä rajoitteita asettamalla omat sääntönsä yhteiskunnallisten odotusten yläpuolelle (Wall, 1991).

”Peppi Pitkätossu” onkin herättänyt laajaa kritiikkiä erityisesti kapinallisuutensa, itsenäisyytensä ja lastenkirjallisuuden konventioiden uudistamisen kautta. Hän kyseenalaistaa auktoriteetteja, korostaa lapsen itsenäisyyttä ja haastaa perinteiset sukupuoliroolit ja perherakenteet. Lindgrenin tarinoissa Peppi Pitkätossu” ei siis pelkästään toimi esimerkkinä sukupuoliroolien rikkomisesta, vaan myös havainnollistaa, miten lastenkirjallisuus voi toimia välineenä keskustella tasa-arvosta ja vapautumisesta. Hänen hahmonsä kyseenalaistaa sekä naisten, että miesten perinteiset roolit asettamalla hahmonsä ympäristöön, jossa perinteiset

hierarkiat käännetään pääläelleen. Pepin toiminta, kuten fyysinen voimankäyttö ja epäsovinnainen käyttäytyminen, symboloi halua purkaa yhteiskunnan valtarakenteet. (Nikolajeva, 2000, 55.) ”Peppi Pitkätossun” voikin ajatella symboloivan lapsen vapautumista aikuisten valvonnasta ja perinteisistä kasvatuksellisista käsityksistä, jotka painottavat tottelevaisuutta ja kurinalaisuutta. Täten Peppi voi toimia feministisenä ikonikuvana, joka haastaa yhteiskunnallisia hierarkioita. (Nikolajeva 2000.)

2.3.2 Mielikuvitus, realismi, huumori ja absurdus ”Peppi Pitkätossu”-tarinoissa

”Peppi Pitkätossun” tarinoissa yhdistyy ainutlaatuisella tavalla mielikuvitus ja realismi. Hahmon yliluonnolliset kyvyt, kuten valtava fyysinen voima ja epätavallinen kotiympäristö Huvikumpu, luovat taustan humoristisille ja mielikuvituksellisille seikkailuille. Samalla tarinoiden arkiset elementit, kuten ”Peppi Pitkätossun” suhde naapurin lapsiin Tommiin ja Annikaan, ankkuroivat kerronnan realistiseen maailmaan. (Nikolajeva, 2000.) Lindgrenin teoksissa yhdistyvät lasten rajaton mielikuvitus ja todelliset ongelmat, kuten yksinäisyys ja sosiaalisten normien kanssa kamppailu. (Nikolajeva, 2000, 45.)

Nikolajeva (2000, 45) korostaa erityisesti ”Peppi Pitkätossun” yliluonnollisia piirteitä, kuten valtavaa fyysistä voimaa, ja niiden symbolista merkitystä lapsen oman voimaantumisen ja itsenäisyyden ilmentymänä. Lindgren luo tarinoissaan maailman, jossa lasten vapaus ei ole ristiriidassa arjen realiteettien kanssa, vaan muodostaa niiden rinnalla uudenlaisia mahdollisuuksia. ”Peppi Pitkätossun” maailma toimii turvallisena tilana, jossa lukijat voivat leikitellä ajatuksella erilaisista elämäntavoista ja identiteeteistä. Tämä tila ei ole ainoastaan viihdyttävä, vaan myös voimaannuttava. Tämä antaa lukijoille mahdollisuuden pohtia, millaista on elää ilman ennalta määriteltyjä rajoituksia ja miten omaperäisyys voi olla vahvuus niin lapsille kuin aikuisille. (Nikolajeva, 2000, 48.)

Huumori ja absurdus ovat myös tärkeitä näkökulmia ”Peppi Pitkätossun” tutkimuksessa. Russell (2000) toteaa, että ”Peppi Pitkätossun” huumori tekee hänestä lähestyttävän lapsilukijoille ja tuo samalla esiin syvällisiä yhteiskunnallisia kysymyksiä. Hänen tapansa käsitellä ongelmia leikillisesti ja kääntää tilanteet naurunalaisiksi asettaa kyseenalaiseksi aikuisten vakavamielisyyden ja yhteiskunnalliset normit. Russell huomauttaa erityisesti, että ”Peppi Pitkätossun” absurdit ratkaisut ongelmiin, kuten poliisien sulkeminen tynnyriin tai rahan merkityksen kyseenalaistaminen, ovat symbolisia vastalauseita auktoriteetille ja materialismille. (Russell, 2000, 98.)

Russell (2000) analysoi myös, kuinka Pepin kieli ja ajatukset lisäävät hänen humoristisuuttaan ja tekevät hänen hahmostaan voimakkaan viestin välittäjän. Esimerkiksi Pepin leikkisä suhtautuminen koulunkäyntiin, kuten matematiikan perusasioiden kääntäminen täysin absurdeiksi laskelmiksi, haastaa perinteisen käsityksen oppimisesta. Hänen tapansa vastata kysymyksiin yllättävällä ja usein huvittavalla tavalla ei ainoastaan naurata, vaan myös pakottaa lukijan pohtimaan, miksi tietyt asiat, kuten koulutus tai auktoriteetti, otetaan niin vakavasti. Tämä yhdistelmä huumoria ja absurdiutta tekee Pepistä hahmon, joka viihdyttää ja samalla kyseenalaistaa vallitsevia rakenteita. (Russell, 2000, 101.)

3 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymys

Tämän tutkimuksen tavoitteena on analysoida ja ymmärtää, miten A. S. Neillin ajatukset auktoriteettien kyseenalaistamisesta, vapauden ja itsenäisyyden merkityksestä, luovuuden ja mielikuvituksen roolista, sosiaalisten suhteiden ja yhteisöllisyyden tärkeydestä sekä vastuun ja seurausten yhteydestä heijastuvat Astrid Lindgrenin teoksessa ”Peppi Pitkätossu”.

Tarkastelun kohteena on erityisesti kohtaus ”Peppi on hippasilla poliisien kanssa” (Lindgren, 2017, 32–41), Alkuperäinen teos on ”Pippi Långstrump” joka on julkaistu vuonna 1945 ensimmäisen kerran. Analysoitavan tarinan on suomentanut Kristiina Rikman 2017. Tarina tarjoaa monipuolisen esimerkin Lindgrenin ja Neillin kasvatuskäytännöiden mahdollisesta rinnakkaisuudesta.

Tutkimuksessa keskitytään viiteen Neillin vapaa kasvatuksen keskeiseen periaatteeseen:

- 1) Auktoriteettien kyseenalaistaminen
- 2) Vapauden ja itsenäisyyden tärkeys
- 3) Luovuuden ja mielikuvituksen rooli
- 4) Sosiaalisten suhteiden ja yhteisöllisyyden merkitys
- 5) Vastuun ja seurausten ymmärtäminen

Näiden teemojen kautta pyritään syventämään ymmärrystä siitä, miten Neillin kasvatustieteellisiä näkökulmia voidaan tunnistaa lastenkirjallisuudesta ja miten tällainen analyysi voi rikastuttaa kasvatuksellista keskustelua.

Tutkimuskysymys:

1. Miten A. S. Neillin vapaa kasvatuksen keskeiset periaatteet ilmenevät Astrid Lindgrenin tarinassa ”Peppi on hippasilla poliisien kanssa”?

4 Tutkimuksen toteutus

Tässä tutkimuksessa perehdyimme A.S. Neillin kasvatusteorioihin ja sen keskeisiin periaatteisiin. Tutkimusaineistona toimi Astrid Lindgrenin kirjoittaman ”Peppi Pitkätossu” -teoksen tarina ”Peppi on hippasilla poliisien kanssa” (Lindgren, 2017, 32–41). Tavoitteena oli avata, miten Neillin kasvatusteoriat näkyvät ”Peppi Pitkätossun” toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Aineisto analysoitiin teorialähtöisen sisällönanalyysin keinoin (Karttunen & Lehtimäki, 2021). Tuloksia myös kvantifioitiin (Elo & Kyngäs, 2008). Analyysissä tarkasteltiin, miten Neillin keskeiset kasvatukselliset periaatteet ilmenevät valitussa tarinassa.

Tieteenfilosofisilta lähtökohdilta analyysi perustui hermeneuttiseen tulkintaan, jossa pyritään ymmärtämään tarinan kasvatuksellisia merkityksiä Neillin teorioiden valossa. Hermeneuttinen lähestymistapa keskittyy tekstin ja sen merkitysten syvälliseen tulkintaan, jossa erityisesti tutkijan ymmärrys ja tulkinta ovat keskiössä. (Gramer, 2004). Tutkimuksen epistemologinen lähtökohta on hermeneuttinen, sillä pyrimme tulkitsemaan kirjallisuuden merkityksiä kasvatuksellisesta näkökulmasta. Hermeneuttinen lähestymistapa mahdollistaa syvällisen ymmärryksen siitä, miten kasvatukselliset ideat ilmenevät fiktiivisessä kertomuksessa. Gadamerin (2004) hermeneuttinen teoria keskittyy siihen, miten tulkinta on jatkuva ja vuorovaikutteinen prosessi, jossa tutkija ja tutkittava kohde (kuten teksti) eivät ole erillisiä, vaan ymmärrys syntyy niiden välisestä suhteesta. Gadamerin (2004) mukaan ymmärrys on aina historiallisesti ja kulttuurisesti sidoksissa, joten myös tutkimuksen tekijän rooli on tärkeä osana tulkinnan prosessia.

Taustaymmärryksen luomiseksi aloitimme lukemalla löytämämme kirjallisuuden Neillista ja hänen filosofiastaan. (Neill, 1960; 1966; 1968; 1969; 1974). Ajatustamme syvensimme podcasteilla (Engeström, 2006; Lehtonen, 2011). Perehdyimme myös Hellströmin blogiteksteihin (2012). Lisäksi syvensimme ymmärrystämme lukemalla vielä lapsilähtöisyyden käsitteestä (Hytönen, 2002; 2008), jotta huomaisimme vapaa kasvatuksen perustasta syntyneen yhteyden lapsilähtöiseen kasvatukseen. Luimme myös Martti Hellströmin ajatukset vapaa kasvatuksesta sekä lapsikeskeisestä kasvatuksesta kirjasta ”Sata sanaa kasvatuksesta” (2000, 252, 177).

Tämän jälkeen keskustelimme Neillin filosofiasta ja päädyimme valitsemaan menetelmäksi deduktiivisen sisällönanalyysin, jota toteutimme sisällönanalyysillisen koodaavan lukemisen (Günther & Hasanen & Juhila 2021) avulla. Teoreettisen viitekehyksen pohjalta

määrittelimme viisi keskeistä teemaa, jotka toimivat analyysin perustana. Näitä kutsumme tästä eteenpäin Neillin kasvatusfilosofian kulmakiviksi. Ne ovat:

- 1) auktoriteettien ja sääntöjen kyseenalaistaminen,
- 2) vapaus ja itsenäisyys,
- 3) luovuus ja mielikuvitus,
- 4) sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyys sekä
- 5) vastuu ja seuraukset.

Vaikka Neillin ajattelussa esiintyy muitakin keskeisiä teemoja, kuten oppimisympäristön merkitys ja oppimisen sisäinen motivaatio, rajattiin ne tämän tutkimuksen ulkopuolelle tarkastelun selkeyden ja fokuksen säilyttämiseksi.

Analyysin toteuttaminen

Hyödynsimme analyysissä värikoodausta (taulukko 1), joka mahdollisti teemojen jäsentelyn sekä niiden esiintymistiheyden havainnoinnin (Tuomi & Sarajärvi, 2002, 57–60; Kallinen, Kinnunen, 2021).

Taulukko 1 Koodaustaulukko

Neillin kulmakivet	väri	näyte
Auktoriteettien ja sääntöjen kyseenalaistaminen	keltainen	
Vapaus ja itsenäisyys	vaaleansininen	
Luovuus ja mielikuvitus	liila	
sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyys	vihreä	
vastuu ja seuraukset	sininen	

Analyysikehikkona toimivat edellä määritellyt Neillin kasvatukselliset kulmakivet, joiden avulla tarkastelimme ”Peppi Pitkätossun” tarinan kasvatuksellisia ratkaisuja (taulukko 2). Sisällönanalyysin avulla eritellään kirjallisen aineiston keskeisiä teemoja ja tulkitaan niiden kasvatuksellisia merkityksiä (Tuomi & Sarajärvi, 2002, 57–60). Sisällönanalyysi on monivaiheinen ja joustava prosessi, jossa aineisto koodataan ja luokitellaan tunnistettavien teemojen mukaan (Elo & Kyngäs, 2008). Tässä tutkimuksessa hyödynsimme tätä prosessia

Peppi Pitkätossun tarinan teemojen analysoimiseksi. Osana analyysiä laskimme myös, kuinka monta kertaa kukin teema esiintyi aineistossa (Günther & Hasanen & Juhila, 2021). Tämän avulla pystyimme osoittamaan, mitkä Neillin periaatteet olivat tarinassa korostuneimpia (Eskola & Suoranta, 2008).

Taulukko 2 Neillin kasvatustilafilosofian kulmakivien pääteemat ja indikaattorilauseet

Pääteema	Indikaattorilauseet
Auktoriteettien ja sääntöjen kyseenalaistaminen	aikuisten ja lasten välinen vuorovaikutus
Vapaus ja itsenäisyys	lapsen vahva toimijuus itsenäisenä yksilönä
Luovuus ja mielikuvitus	lapsen leikillisuus
Sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyys	ystävyyssuhteet ja yhdessä toimiminen
Vastuu ja seuraukset	tekojen seurauksien vastuun kantaminen

Jokainen kulmakivi toimi analyysin osa-alueena, johon kohdistimme tulkinnallisen tarkastelun seuraavasti:

1. Auktoriteettien ja sääntöjen kyseenalaistaminen: Keskityimme erityisesti aikuisten ja lasten väliseen vuorovaikutukseen sekä siihen, kuinka Peppi suhtautuu aikuisten esittämiin sääntöihin ja määräyksiin.
2. Vapaus ja itsenäisyys: Tarkastelimme lapsen vahvaa toimijuutta, hänen kykyään toimia itsenäisesti ja tehdä valintoja omista lähtökohdistaan käsin tarinan edetessä.
3. Luovuus ja mielikuvitus: Kiinnitimme huomiota leikin ja mielikuvituksen rooliin, sekä siihen, miten nämä elementit tukevat oppimista ja itseilmaisua.
4. Sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyys: Pohdimme ystävyyssuhteita ja yhdessä toimimisen muotoja, sekä miten Peppi osallistuu yhteisiin tilanteisiin ja vuorovaikutukseen muiden lasten tai aikuisten kanssa.
5. Vastuu ja seuraukset: Tarkastelimme, milloin ja miten tarinassa nousee esiin vastuun kantaminen sekä toiminnan seurausten ymmärtäminen.

Teoreettisessa asemoinnissa korostuu Neillin vapaa kasvatuksen ajattelu, jossa keskeistä on lapsen oikeus toimia itsenäisesti, oppia omista kiinnostuksenkohteistaan käsin ja kyseenalaistaa pakottavat auktoriteettirakenteet. Tämän tutkimuksen avulla pyrimme selvittämään, missä määrin Neillin periaatteet ilmenevät ”Peppi on hippasilla poliisien kanssa” -tarinassa ja millaisia kasvatuksellisia merkityksiä tarina välittää.

Tässä kuvattujen kategorioiden ja analyysikehikon avulla rakensimme tutkimusaineiston käsittelyn, jossa teemat toivat esiin Neillin ajattelun ja Lindgrenin kertomuksen välisiä yhteyksiä.

5 Neillin vapaa kasvatuksen keskeiset periaatteet

5.1 Kulmakivet ja niiden esiintymismäärät tarinassa

Analyysissä koostimme värikoodatun taulukon, jonka avulla havainnollistimme A. S. Neillin keskeisten ideologisten elementtien esiintyvyyttä kertomuksessa ”Peppi on hippasilla poliisien kanssa” (Lindgren, 2017). Havaitimme tarinassa selkeitä yhtymäkohtia Neillin kasvatustilafilosofiaan (Neill, 1968). Vaikka kertomus oli lyhyt ja otanta sen myötä rajallinen, pystyimme tunnistamaan kaikki Neillin kasvatustilafilosofian kannalta keskeiset ideologiset osa-alueet.

Taulukko 3 Neillin kulmakivien osumat ja niihin liittyvä esimerkki

Neillin kulmakivet	Osumat	esimerkki
Auktoriteettien ja sääntöjen kyseenalaistaminen	6	Kertomuksessa poliisit saavat käskyn viedä yhdeksänvuotias ”Peppi Pitkätossu” lastenkotiin. ”Peppi Pitkätossu” kuitenkin vastustaa tätä auktoriteettia huumorin keinoin, esittäytyen pieneksi tädiksi, joka asuu kaupungin toisella puolella (Lindgren, 2017, 32–41).
Vapaus ja itsenäisyys	5	”Peppi Pitkätossu”, Tommi ja Annika päättävät ratsastaa hevosella pitkin pihaa, mikä ilmentää lasten vapautta tehdä omia valintojaan ja nauttia elämästä omalla tavallaan (Lindgren, 2017, 32–41).
Luovuus ja mielikuvitus	2	Tilanteessa, jossa poliisit yrittävät viedä hänet lastenkotiin, ”Peppi Pitkätossu” väittää olevansa pieni täti, joka asuu kaupungin laidalla toisessa kerroksessa (Lindgren, 2017, 32–41).
Sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyys	5	”Peppi Pitkätossun” lämmin ja luonteva vuorovaikutus muiden hahmojen kanssa (Lindgren, 2017, 32–41.)
Vastuu ja seuraukset	3	”Peppi Pitkätossu” määrittelee Huvikummun omaksi lastenkodikseen, vaikka viranomaiset yrittävät viedä hänet viralliseen laitokseen. Tämä kertoo hänen halustaan kantaa vastuuta itsestään ja elinympäristöstään (Lindgren, 2017, 32–41.)

Analyysin perusteella voimme todeta, että Neillin filosofia on vahvasti esillä Lindgrenin tarinassa. Kuten taulukko 3 osoittaa, kymmenen sivun mittaisessa sadussa tulee suoria osumia Neillin filosofian keskeisiin kulmakiviin yhteensä 21 kertaa. Tarinassa ilmenee eniten osumia auktoriteettien ja sääntöjen kyseenalaistamisen alueella. Toiseksi eniten ilmeni havaintoja

vapaus ja itsenäisyys -osiossa ja vastuu ja seuraukset osiossa. Seuraavaksi esittelemme tarkemmin taulukon 3. havaintoihin liittyvän sisällönanalyysin tulokset.

5.2 Auktoriteetin ja sääntöjen kyseenalaistaminen

Neillin filosofiassa lapsen oma auktoriteetti on keskeinen periaate, joka antaa lapselle vapauden päättää omasta oppimisestaan. Tätä voidaan pitää vapaa kasvatuksen perustana (Neill, 1969). Etsiessämme analysoimastamme sadusta esimerkkejä auktoriteetin ja sääntöjen kyseenalaistamisesta löysimme kuusi tapausta. (taulukko 3.) Tarkastelimme näitä Neillin kasvatustilanteiden näkökulmasta.

Neill (1969) korostaa, että aikuisten ei tule pakottaa lapsia noudattamaan sääntöjä tai opetussuunnitelmia, vaan heidän tehtävänä on tukea lasta tämän omien kiinnostuksenkohteiden ja lahjakkuuksien löytämisessä. Auktoriteetin tulisi perustua lapsen sisäiseen motivaatioon, uteliaisuuteen ja itseluottamukseen.

”Peppi Pitkätossu” -hahmo ilmentää vapaa kasvatuksen periaatteita monin tavoin. Hänen itsenäinen ja rohkea luonteensa heijastelee Neillin ajatuksia perinteisten auktoriteettien ja kasvatuksen rakenteiden kyseenalaistamisesta. ”Peppi Pitkätossu” elää ilman perinteistä perherakennetta ja aikuisten valvontaa, edustaen vapauden ja itsenäisyyden ihannetta, jossa lapsi toimii oman elämänsä auktoriteettina.

Kertomuksessa poliisit saavat käskyn viedä yhdeksänvuotias ”Peppi Pitkätossu” lastenkotiin. ”Peppi Pitkätossu” kuitenkin vastustaa tätä auktoriteettia huumorin keinoin, esittäytyen pieneksi tädiksi, joka asuu kaupungin toisella puolella (Lindgren, 2017, 32–41). Tämä episodi korostaa hänen haluaan säilyttää itsenäisyytensä ja vapautensa vallitsevien kasvatustilanteiden rinnalla. ”Peppi Pitkätossu” myös kyseenalaistaa sääntöjä halutessaan tuoda lastenkotiin hevosen ja marakatin, mikä kuvaa hänen pyrkimystään luoda omat sääntönsä. Sama asetelma toistuu poliisien painostaessa häntä menemään kouluun ja opiskelemaan. ”Peppi Pitkätossu” kuitenkin asettaa omat arvonsa ja sääntönsä perinteisten normien edelle.

”Peppi Pitkätossun” hahmo toimiikin kiinnostavana esimerkkinä Neillin vapaa kasvatuksen periaatteiden käytännön soveltamisesta. Hahmon itsenäinen ja rohkea luonne sekä hänen suhtautumisensa aikuisiin ja yhteiskunnan normeihin tukevat Neillin ajatusta siitä, että lapsi voi olla oman elämänsä auktoriteetti. Neillin mukaan lasta tulee kuitenkin tukea ja rohkaista omien polkujensa löytämisessä (Neill, 1968). Tässä suhteessa Peppi jää ilman tukea tarinan näkökulmasta.

5.3 Vapaus ja itsenäisyys

Itseohjautuvuus on keskeinen käsite Neillin vapaa kasvatuksen teoriassa. Se korostaa lapsen kykyä ohjata omaa elämäänsä ja oppimistaan (Neill, 1969). Analyysimme perusteella tunnistimme sadun aikana viisi kohtaa, joissa tämä periaate ilmeni (taulukko3.). Neillin mukaan lapset ovat luonnostaan uteliaita ja halukkaita oppimaan. Itseohjautuvuus merkitsee lasten kykyä tehdä itsenäisiä valintoja ja päätöksiä, olipa kyse oppimisesta, leikistä tai muista päivittäisistä aktiviteeteista. Lapsia tulisi rohkaista seuraamaan omia kiinnostuksenkohteitaan ja oppimaan omassa tahdissaan (Neill, 1969).

”Peppi Pitkätossu” toimii fiktiivisenä esimerkkinä itsenäisyyden korostamisesta Neillin ajattelussa. Eräessä kohtauksessa ”Peppi Pitkätossua” testataan yleistiedossa, esimerkiksi kysymällä Portugalin pääkaupunkia, samalla korostaen koulun ja kertotaulun osaamisen merkitystä. ”Peppi Pitkätossun” vastarinta ilmenee perinteisiä oppimismenetelmiä kohtaan, ja hän tuo esiin omanlaisensa lähestymistavan oppimiseen. Tämä havainnollistaa Neillin näkemystä siitä, että lapset oppivat parhaiten silloin, kun heitä ei pakoteta tiettyihin toimintoihin (Lindgren, 2017, 32–41).

Toisessa kohtauksessa ”Peppi Pitkätossu”, Tommi ja Annika päättävät ratsastaa hevosella pitkin pihaa, mikä ilmentää lasten vapautta tehdä omia valintojaan ja nauttia elämästä omalla tavallaan (Lindgren, 2017, 32–41). Tämä kohtaus konkretisoi Neillin ajatuksen siitä, että lapset oppivat parhaiten silloin, kun heillä on vapaus tutkia omia kiinnostuksen kohteitaan ja ohjata omaa toimintaansa (Neill, 1969).

”Peppi Pitkätossun” hahmo toimii näin ollen esimerkkinä itsenäisyyden ja itseohjautuvuuden merkityksestä Neillin vapaa kasvatuksen filosofiassa. ”Peppi Pitkätossu” osoittaa, että lapsilla on luontainen kyky ohjata omaa elämäänsä ja oppimistaan, kun heitä rohkaistaan seuraamaan omia kiinnostuksenkohteitaan ja tekemään omia päätöksiään. Neillin (1968) mukaan oppiminen on syvällisintä ja merkityksellisintä silloin, kun se perustuu lapsen omaan motivaatioon ja kiinnostukseen.

5.4 Sosiaaliset suhteet ja yhteisöllisyys

Sosiaalisten suhteiden ja yhteisöllisyyden osa-alueella kirjasimme viisi havaintoa, joita analysoimme Neillin teorian valossa (taulukko3.). Neillin vapaa kasvatuksen mukaan sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus ovat keskeisiä lapsen sosiaalisen ja emotionaalisen kehityksen tukemisessa. Lapsen osallistuminen demokraattiseen yhteisöön, koulun päätöksentekoon ja sääntöjen laatimiseen ovat osa kasvatuksen arkea. Tällaisessa

ympäristössä lapset oppivat yhteistyötä, kunnioitusta ja empatiaa toisia lapsia ja aikuisia kohtaan. Sosiaaliset suhteet nähdään Neillin ajattelussa olennaisena osana lapsen kokonaisvaltaista kehitystä (Neill, 1969).

Analysoimassamme kertomuksessa ”Peppi Pitkätossu” on aktiivisesti vuorovaikutuksessa muiden hahmojen kanssa, erityisesti Tommin ja Annikan. Esimerkiksi kahvihetki verannalla ja ”Peppi Pitkätossun” iloinen huudahdus ”elämä on ihanaa” heijastavat hänen myönteistä asennettaan ja kykyään nauttia sosiaalisista hetkistä. Poliisien saapuminen ja sitä seuraava hippaleikki tuovat esiin yhteisöllisyyden näkökulman: ”Peppi Pitkätossu” osallistuu leikkiin, tottelee poliisien pyyntöä laittaa tikkaat paikalleen ja tarjoaa heille kahvia. Nämä eleet osoittavat hänen haluaan olla osa yhteisöä ja toimia yhteistyössä muiden kanssa (Lindgren, 2017, 32–41).

Nykyinen motivaatiotutkimus tukee Neillin näkemyksiä. Esimerkiksi Dweck (1998) korostaa sosiaalisten suhteiden merkitystä oppimismotivaation ja hyvinvoinnin kannalta. Pepin positiiviset vuorovaikutustilanteet voivat osaltaan vahvistaa hänen oppimisensa iloa ja sisäistä motivaatiota. Yhteisöllisyyden ja myönteisten sosiaalisten suhteiden kautta lapsi voi muodostaa myönteisen käsityksen itsestään oppijana ja ihmisenä.

”Peppi Pitkätossun” hahmo toimii näin Neillin vapaa kasvatuksen periaatteiden käytännön sovellutuksena sosiaalisten suhteiden kontekstissa. ”Peppi Pitkätossun” lämmin ja luonteva vuorovaikutus muiden hahmojen kanssa heijastaa Neillin näkemystä siitä, kuinka lapsen sosiaalista ja emotionaalista kehitystä voidaan edistää vapauden, yhteistyön ja empatian keinoin

5.5 Vastuu ja seuraukset

Tässä analyysin osa-alueessa havaintoja kertyi kolme (taulukko3.). Vaikka joissakin kohdissa olisi voinut tulkinnallisesti löytää enemmänkin osumia, rajasimme analyysin vain niihin tapauksiin, jotka täyttivät ennalta määritellyt kriteerit Neillin teoreettisten perusperiaatteiden näkökulmasta.

Vastuu ja seuraamukset ovat keskeisiä tekijöitä sekä kasvatuksessa että oppimisessa. ”Peppi Pitkätossu” ilmentää monin tavoin Neillin (1969) ajatuksia vastuun ottamisesta omasta elämästä ja toiminnasta. ”Peppi Pitkätossu” määrittelee Huvikummun omaksi lastenkodikseen, vaikka viranomaiset yrittävät viedä hänet viralliseen laitokseen. Tämä kertoo hänen halustaan kantaa vastuuta itsestään ja elinympäristöstään.

Myös ”Peppi Pitkätossun” rauhallinen reagointi tilanteessa, jossa poliisit tarttuvat häntä käsistä, viestii hänen kyvystään itsesääteilyyn. ”Peppi Pitkätossu” ei suutu eikä ryhdy vastarintaan, vaan muuntaa tilanteen leikilliseksi hippaleikiksi (Lindgren, 2017, 32–41). Tämä havainnollistaa Neillin näkemystä siitä, että lapselle tulisi antaa tilaa harjoitella itsesääteilyä ja tunteiden hallintaa vapauden ja luottamuksen ilmapiirissä (Neill, 1969).

Toinen esimerkki liittyy tilanteeseen, jossa ”Peppi Pitkätossu” saattelee poliisit ulos ja tarjoaa heille pipareita (Lindgren, 2017, 32–41). Tämä osoittaa hänen valmiutensa kohdata seuraamukset ja pyrkimyksensä muuttaa tilanteen sävy rakentavaksi. Neillin mukaan vastuun oppiminen ei tarkoita pelkästään seuraamusten kokemista, vaan kykyä ottaa ne vastaan ja toimia niiden pohjalta tavalla, joka tukee yhteisön ja yksilön hyvinvointia (Neill, 1969).

Vapaa kasvatuksen näkökulmasta vastuun oppiminen tapahtuu osallistumalla päätöksentekoon ja sääntöjen luomiseen. ”Peppi Pitkätossun” päätös määritellä Huvikumpu lastenkodiksi on konkreettinen osoitus hänen halustaan ottaa vastuuta omista elinoloistaan ja omasta elämästään (Lindgren, 2017, 32–41). Hänen rauhallinen ja rakentava asenteensa tilanteisiin, joissa auktoriteetti haastaa häntä, kuvastaa Neillin periaatetta siitä, että vapaus kasvattaa vastuullisuutta.

”Peppi Pitkätossun” hahmo toimii näin ollen esimerkkinä siitä, miten Neillin vapaa kasvatuksen periaatteet, vastuu, itsesääteily ja seuraamusten hyväksyminen, voivat tukea lapsen kokonaisvaltaista kehitystä itsenäisenä ja vastuullisena yksilönä.

5.6 Luovuus ja mielikuvitus

Tässä osiossa havaintoja kirjattiin yhteensä kaksi (taulukko 3.). Vaikka useissa tilanteissa olisi voinut löytää enemmänkin osumia, analyysimme rajoittui vain niihin kohtiin, jotka suoraan liittyivät Neillin (1968;1969) teorian kulmakiviin.

”Peppi Pitkätossu” osoittaa luonteenpiirteitä, jotka kuvastavat Neillin ajatuksia luovuuden ja mielikuvituksen tärkeydestä lapsen kehityksessä. Esimerkiksi tilanteessa, jossa poliisit yrittävät viedä hänet pois, ”Peppi Pitkätossu” väittää olevansa pieni tati, joka asuu kaupungin laidalla toisessa kerroksessa (Lindgren, 2017, 32–41). Vaikka tätä voisi tulkita valheeksi, se on itse asiassa hahmon leikkisä ja spontaani vastaus, joka kuvastaa hänen mielikuvitustaan. Neillin (1968) mukaan, kun lapsi kasvaa ympäristössä, jossa hän ei pelkää seuraamuksia, hän ei tarvitse suojaa pelon tai kostotoimien vuoksi. Sen sijaan vapaudessa kasvanut lapsi saattaa kertoa mielikuvitusvalheita, jotka eivät ole vaarallisia, vaan ovat leikkisiä ja osaksi lapsen kehityksellistä ilmaisua.

Toisessa esimerkissä ”Peppi Pitkätossu” haastaa poliisit hippaleikkiin, mikä osoittaa hänen kykyään muuttaa potentiaalisesti negatiivisen tilanteen leikiksi (Lindgren, 2017, 32–41). Tämä tilanne havainnollistaa Neillin (1969) näkemystä leikin merkityksestä lapsen kehitykselle. Neillin mukaan leikkikyvyn menettänyt lapsi voidaan pitää ”psykologisesti kuolleen”, ja tämä voi olla haitallista myös lapsen suhteille muihin. Leikki on siis Neillin teoriassa olennainen osa psykologista ja emotionaalista kehitystä.

Vaikka fyysinen ympäristö on rajallinen, ”Peppi Pitkätossun” luonteenpiirteet, erityisesti hänen luovuutensa ja rohkeutensa, tuovat esiin, kuinka mielikuvitus ja leikki voivat rikastuttaa oppimista ja kehitystä. Vaikka tässä tarkastelussa havaittiin vain kaksi osumaa, laajemmin tarkasteltuna luovuus ja mielikuvitus ovat keskeisiä elementtejä ”Peppi Pitkätossu”-tarinoissa. Neillin vapaa kasvatuksen filosofia korostaa ympäristön merkitystä näiden kehityksellisten elementtien tukemisessa (Neill, 1968).

”Peppi Pitkätossu” toimii esimerkkinä siitä, kuinka luovuus ja leikki voivat edistää lapsen kehitystä. Vaikka tarina sijoittuu rajattuun ympäristöön, hahmo kantaa mukanaan Neillin filosofian ytimessä olevaa luovuuden ja leikin arvostamista. Näin ollen ”Peppi Pitkätossu” tarjoaa esimerkin siitä, kuinka ympäristön ja vapauden antaminen lapselle voi tukea hänen mielikuvituksellista ja luonteellista kehitystään.

6 Luotettavuus

Tutkimuksemme analysoi ”Peppi Pitkätossun” auktoriteetin kyseenalaistamisen, vapauden, itsenäisyyden, luovuuden, mielikuvituksen, sosiaalisten suhteiden, yhteisöllisyyden, vastuun ja seurausten teemoja suhteessa Neillin kasvatustieteeseen. Tarinan merkittävien teemojen värikoodauksen avulla olemme pyrkineet havainnollistamaan, kuinka ”Peppi Pitkätossu” ilmentää Neillin vapaa kasvatuksen periaatteita.

Tutkimuksen luotettavuus rakentuukin sen teoreettiselle perustalle, Neillin käsitteiden systemaattiselle soveltamiselle sekä vertailevalle analyysille (Suoninen, 2021.) Analyysissa käytetyt Neillin keskeiset käsitteet ja kasvatustieteeseen perusperiaatteet muodostavat tutkimukselle sisällöllisesti johdonmukaisen tulkintakehyksen.

Tutkijan rooli tässä tutkimuksessa on ollut aktiivinen ja tulkitseva. Lähestymistapamme pohjautuu kasvatustieteelliseen kiinnostukseen erityisesti vaihtoehtoihin kasvatustieteisiin sekä Neillin ajattelun sovellettavuuteen nykykontekstissa. Oma kiinnostuksemme lapsen toimijuuteen, vapauteen ja yksilöllisyyteen on vaikuttanut näkökulmien valintaan ja analyysin painotuksiin. Olemme tarkastelleet ”Peppi Pitkätossu” -tarinaa kasvatustieteellisen merkityksen kautta, jossa lapsen toiminta nähdään merkityksellisenä ja tulkinnallisena suhteessa Neillin teorioihin.

Tulkintaprosessi ei ole ollut täysin objektiivinen, sillä tutkimuksessa tehdyt havainnot ja teemoitukset ovat syntyneet tutkijan ymmärryksen, kokemuksen ja pedagogisen ajattelun kautta. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Tämä on erityisen merkityksellistä kvalitatiivisessa tutkimuksessa, jossa aineiston tulkinta kytkeytyy väistämättä tutkijan taustaan ja arvopohjaan (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tavoitteena on kuitenkin ollut rehellisyys ja reflektiivisyys koko analyysiprosessin ajan. Olemme tietoisesti pyrkineet kriittiseen etäisyyteen omiin ennako-oletuksiimme ja perustaneet analyysin näkyvästi Neillin kasvatustieteeseen keskeisiin käsitteisiin ja alkuperäislähteisiin.

Tutkimuksen rajoitukset liittyvät sen laajuuteen ja metodologiaan. ”Peppi Pitkätossun” yhteen osa-alueeseen keskittyminen saattaa jättää huomiotta muissa tarinoissa esiintyvät laajemmat kertomukset tai teemat, joiden avulla voitaisiin valaista Neillin kasvatustieteeseen vielä monipuolisemmin. Lisäksi analyysin keskittyminen tekstin tiettyihin kohtiin rajoittaa tutkimuksen yleistettävyyttä. Näin ollen tutkimus ei välttämättä tavoita Neillin periaatteiden koko laajuutta tai niiden vivahteikasta soveltamista erilaisissa konteksteissa. Tutkimus hyötyisi Neillin filosofian laajemmasta tarkastelusta eri teoksissa sekä

yksityiskohtaisemmasta pohdinnasta siitä, miten näitä kasvatuseriaatteita voitaisiin sekä soveltaa että haastaa nykypäivän kasvatuksessa. Toisaalta tutkittava ilmiö voidaan ottaa haltuun aina vain jostakin rajatusta näkökulmasta. Tutkijan on tärkeää tehdä rajaukset siten, että tutkimuksesta muodostuu mielekäs ja toteuttamiskelpoinen kokonaisuus. Koska laadullisen tutkimuksen kenttä on laaja, tutkija joutuu tekemään monia näkökulman rajaukseen liittyviä valintoja. (Juhila, 2021.)

7 Pohdinta

Tutkimuksemme osoitti, että Peppi Pitkätossu tarjoaa monipuolisen esimerkin A. S. Neillin vapaan kasvatuksen periaatteiden ilmentymisestä. Peppi-hahmon itsenäisyys, rohkeus ja leikkisyys korostavat vapaan kasvatuksen ydinarvoja, kuten itseohjautuvuutta, luovuutta ja kykyä moraaliseen pohdintaan. Erityisesti auktoriteettien kyseenalaistaminen linkittyy suoraan Neillin (1968) ajatukseen lapsen kyvystä arvioida normeja itsenäisesti. Peppi ei kapinoi kapinoinnin vuoksi, vaan toimii oikeudenmukaisuuden ja totuuden etsimisen lähtökohdista.

Leikki ja mielikuvitus ovat keskeisiä elementtejä Pepin maailmassa, mikä tukee niin Neillin (1968) kuin Vygotskyn käsityksiä oppimisesta leikkillisessä ja luovassa ympäristössä. Vygotskyn ajatus pohjautuu sosiaalisten suhteiden kautta oppimisen etenemiseen. (Salovaara, H. 2004.) Peppi edustaa ihanteellista vapautta, Neillin mukaan todellinen vapaus toteutuu yhteisön rajojen sisällä, missä opitaan myös vastuullisuutta. Neillille tämä yhteisö oli sisäoppilaitoksen koulu Summerhill. Meillä Suomessa ei juurikaan ole pienille lapsille suunnattuja Summerhillin kaltaisia kouluja. Vaan yhteisö muodostuu jokaisen lapsen lähtökohdasta käsin. Toisilla yhteisö on laajempi verkosto, joka on mukana luomassa omia tapojaan lapselle ja toisilla suppeampi. Kaikki kuitenkin osallistuvat lapsen kasvatukseen vuorovaikutuksen kautta.

Nyky-yhteiskunnassamme vapaa kasvatuksen termiä käytetään väärin. Kun perehdyimme vapaa kasvatuksen kulmakiviin, ymmärsimme, kuinka merkittävä yhteisöllinen rooli aikuisella on ollut Summerhillin koulussa. Vapaa kasvatusta ei ole kasvatuksen puutetta. Kasvatuksen tavoitteena on autonomisen ja eettisen yksilön kehittäminen, ei sääntöjen täydellinen puuttuminen (Paalasmaa, 2024, 73, 80; Hellström, 2000, 254). Paalasmaa (2024) tuo esiin ilmiöitä, kuten kaveri-, curling- ja helikopterivanhemmuuden, jotka voivat johtaa lapsen vastuun ottamisen heikentymiseen. Neillin mukaan tällainen kasvatusta synnyttää "tyrannilapsia", joilla ei ole käsitystä yhteisön pelisäännöistä (Paalasmaa, 2024; Neill, 1968).

Vapauden määrittely on kontekstisidonnaista: 2-vuotias ei voi päättää itsenäisesti, mutta voi osallistua valintoihin aikuisen ohjaamana. Näin lapsi oppii huomioimaan yhteisönsä – aivan kuten Neill (1968) korosti. Kasvatusta on kaikkialla läsnä olevaa vuorovaikutusta, jossa vapauden ja rajojen tasapaino on keskeinen haaste (Siljander, 2000, 15–24).

Valtaoja (2013) kuvaa omaa kasvatustaan "positiivisena vapaana kasvatuksena", jossa vapaus yhdistyi tapojen ja vastuun opetteluun. Hänen mukaansa aivojen kehityksen ymmärtäminen

on keskeistä kasvatuksen vaikuttavuudessa. Neill ajatteli samoin: todellinen vapaus ei saa loukata toisten vapautta.

Kritiikki vapaa kasvatuksen haittavaikutuksista on yhä niukkaa (Hellström, 2000, 254), mikä herättää kysymyksiä menetelmän mahdollisesta potentiaalista. Fröbelin leikin ja vapauden korostus on vaikuttanut merkittävästi myös nykypäivän varhaiskasvatukseen (Välimäki, 1999, 81–86). Nykylinjaukset, kuten Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) ja Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014), tukevat Neillin ajatuksia lapsen oikeudesta tulla kuulluksi ja osallistua päätöksiin.

Lindgrenin tuotanto ei pelkästään kuvasta Neillin kasvatuksellisia ihanteita, vaan myös haastaa perinteisiä auktoriteettimalleja (Russell, 2000). Peppi kääntää vallan logiikan pääläelleen, ei vain huumorin, vaan kasvatuksellisen kritiikin keinoin. Tämä herättää pohtimaan, kuinka paljon kontrollia kasvatukseen todella tarvitsee, ja miten lapsen omaehtoisuutta voitaisiin vahvemmin tukea ja kuinka paljon sitä pitää tukea. Lindgren mukaan lasten tulee saada olla rauhassa ja leikkiä vapaasti, mutta aikuisen tulisi olla läsnä, jos häntä tarvitaan (Andersen, 2014, 160).

Tulevaisuuden tutkimuksessa olisi perusteltua tarkastella laajemmin Astrid Lindgrenin muuta tuotantoa, kuten Ronja Ryövärintytärtä ja Mio, poikani Mioa, selvittäen, missä määrin Neillin vapaan kasvatuksen periaatteet heijastuvat myös näissä teoksissa. Samalla olisi mielekästä syventyä kirjailijan henkilökohtaisten arvojen ja kokemusten vaikutukseen hänen tuotannossaan sekä näiden arvojen mahdollisiin heijastumiin lukijoiden kasvatuksellisissa käytännöissä.

Kirjallisuutta voidaan pitää paitsi yhteiskunnallisten arvojen heijastajana, myös välineenä niiden uudelleenmuotoilussa. Tämä korostuu erityisesti lastenkirjallisuudessa, jossa välitetyt arvot vaikuttavat osaltaan lapsen maailmankuvan ja moraalikäsitteiden kehittymiseen. Vertailu muiden kulttuurien ja kirjailijoiden, kuten Liisa ihmemaassa (Lewis, 1865) ja Peter Pan (Barrie, 1911), teoksiin voisi tarjota lisävaloa siihen, miten lapsuutta, vapautta ja auktoriteettia on käsitteellistetty eri konteksteissa.

Jatkotutkimuksessa olisi mielenkiintoista syventyä myös siihen, miten lastenkirjallisuuden vapauskäsitteet vertautuvat nykyisiin kasvatuksen ihanteisiin ja opetussuunnitelmiin. Lisäksi vertaileva näkökulma muihin kirjailijoihin ja kulttuurisiin konteksteihin voisi avata uusia ulottuvuuksia lasten autonomian, oppimisen ja yhteiskunnallisen osallistumisen ymmärtämiseen.

Lähteet

- Andersen, J. (2014). *Astrid Lindgren Tämä päivä, yksi elämä*, suom. Kari Koski. WSOY.
- Aries, P. (1962). *Centuries of childhood: A social history of family life*. Vintage Books.
- Croall, J. (1983). *Neill of Summerhill: The permanent rebel*. Routledge & Kegan Paul.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum Press, cop.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*. 11(4), 227–268.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *American Psychologist*. 55(1), 68–78. Saatavilla 23.2.2025. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan. Saatavilla 23.2.2025. <https://archive.org/details/ExperienceAndEducation-JohnDewey>
- Dweck, C. (1998). Praise for intelligence can undermine children's motivation and performance. *Journal of Personality and Social Psychology*. 75 (1), 33-52 Saatavilla 10.1.2024. [Praise for intelligence can undermine children's motivation and performance - PubMed \(nih.gov\)](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/9811111/)
- Engeström, Y. (8.9.2006, päivitetty 25.11.2021). *Teiniliitto perustaa kokeilukoulun 1970* [podcast] Yle arena. Saatavilla 23.2.2025. [Teiniliitto perustaa kokeilukoulun | Elävä arkisto | Yle](https://yle.fi/arkisto/yle/teiniliitto-perustaa-kokeilukoulun-1970)
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115. Saatavilla 5.4.2025. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>
- Eskola, J., & Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Gadamer, H.-G. (2004). *Truth and method* (2nd rev. ed.). Continuum.
- Hellström, M. (25.3. 2012). *A.S. Neill -miehestä ja hänen pedagogiikastaan* [blogikirjoitus]. Hellström: *Pedagogiikkaa ja koulupolitiikkaa*. Saatavilla 23.2.2025 <https://pedagogiikkaa.blogspot.com/2012/03/as-neill-miehesta-ja-hanen.html>
- Hellström, M (8.4. 2012). *A.S. Neillin kasvatusta- ja opetusoppi* [blogikirjoitus]. Hellström: *Pedagogiikkaa ja koulupolitiikkaa*. Saatavilla 9.4.2025 <https://pedagogiikkaa.blogspot.com/2012/04/as-neillin-kasvatus-ja-opetusoppi.html>
- Hellström, M. (2000). *Sata sanaa kasvatuksesta*. PS-kustannus
- Heywood, S. (2011). *Peppi Pitkätossun vastaanotto Ranskassa sodanjälkeisenä aikana*. *Journal of Children's Literature Studies*, 3(2), 50–70.

- Hytönen, J. (2002). Lapsikeskeinen kasvatus. Helsinki: WSOY
- Hytönen, J. (2008). Lapsikeskeisen kasvatuksen ydinkysymyksiä. Helsinki: WSOY
- Juhila, K. (2021). Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>>. [Viitattu 16.04.2025.]
- Karttunen, L. Lehtimäki, M. (2021). Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>>. [Viitattu 16.04.2025.]
- Kallinen, T. & Kinnunen, T. (2021). Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>>. [Viitattu 7.04.2025.]
- Lehtonen, R. (2.11.2011). Vapauden ja demokratian koulu 1968 [podcast] Yle Areena. saatavilla 23.2.2025 [Vapauden ja demokratian koulu \(1968\) | Yle Areena](#)
- Lindgren, A. (1945). Pippi Långstrump. Ruotsi: Rabén & Sjögren.
- Lindgren, A. (2017). Peppi Pitkätossu, suom. Kristiina Rikman: WSOY 2017
- Montessori, M. (1912). The Montessori method. Frederick A. Stokes Company.
- Neill, A.S. (1960). Summerhill: A radical approach to child rearing. Hart Publishing.
- Neill, A.S. (1966). Freedom—Not license! Hart Publishing.
- Neill A.S (1968). SUMMERHILL Kasvatuksen uusi suunta. suom. Markku Lahtela: WEILING+GÖÖS
- Neill A.S. (1969). Vapautta ei mielivaltaa. suom. Harry Forsblom: OY WEILING+GÖÖS
- Neill, A.S. (1974). Rexi, rexi, koirankeksi. Summerhillin perustaja kertoo elämästään. Espoo: WEILING+GÖÖS
- Nikolajeva, M. (2000). From mythic to linear: Time in children's literature. Scarecrow Press.
- Nikolajeva, M. (2005). Aesthetic approaches to children's literature: An introduction. Scarecrow Press.
- Opetushallitus. (2022). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022>
- Opetushallitus. (2014). Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/esiopetuksen-opetussuunnitelmien-perusteet>
- Paalasmaa, J. (2024). Vapaus ja rajat. Viisas Elämä

- Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children*. International Universities Press.
- Russell, D. L. (2000). Pippi Longstocking and the subversive affirmation of comedy. *Children's Literature in Education*, 31(3), 167–177. Saatavilla 23.2.2025.
<https://doi.org/10.1023/A:1005167531235>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54–67.
- Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A. (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>>. (Viitattu 10.03.2024.)
- Siljander, P. (2000). *Kasvatus ja sivistys*. Yliopistokustannus, Helsinki
- Suvilehto, P. (2014). Kirja kasvun välineenä – suomenkieliset ensikirjat 1970–2010-luvuilla. *Journal of Early Childhood Education Research*, 3(2), 23–41. Saatavilla 23.2.2025.
<https://journal.fi/jecer/article/view/114036>
- Suoninen, E. (2021). *Etnografia*. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>>. [Viitattu 16.04.2025.]
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos)*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Valtaoja, E. (2013). *Menneeseen ei pidä katsoa*. Teoksessa *Kadonnut kasvatus*, toim. Kostiainen, E & Rautiainen, M. Yliopistopaino, Tampere
- Salovaara, H. (2004). *verkkopedagogiikka*. Oulun yliopisto
http://tievie.oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_3/vygotskyn_kasitys.htm
- Välimäki, A-L. (1999). *Lasten hoitopuu*. Suomen Kuntaliitto.
- Wall, B. (1991). *The narrator's voice: The dilemma of children's fiction*. St. Martin's Press.
- Ylönen, H. (2002). Sadutlapsen eettisessä kasvatuksessa. *Hiidenkivi* 9(6), 14–16.
- Ylönen, H. & Luumi, P. (2002). *Kertomus on tie*. Sadut ja raamatunkertomukset lasten maailmassa. Helsinki; Lasten keskus